

illi secundum se, et præcise convenit, differentia vero contrahens convenit ratione inferioris. Imo, etiam si modi contrahentes ens inter se oppositi disjunctim sumantur et triuantur enti per modum unius proprietatis complexæ, scilicet, finitum vel infinitum, etc., adhuc unum, ut est proprietas adæquata et incomplexa, censenda erit ratione prior, vel hoc ipso quod simplicior est, et secundum se magis adæquata, et minus pendens ex alterius conceptione. Eo vel maxime quod, ut supra dixi, hæc prædicata complexa, seu disjuncta revera non sunt proprietates entis in quantum ens, quia essentialiter dividunt ipsum ens. Ut ergo proprie fiat comparatio, loqui oportet de uno secundum determinatos modos unius, et hoc modo non procedit ratio facta, ut per se constat.

3. Aliter ergo Javell., tract. 4 de Transcendent., c. 1, varias proponens divisiones entis, primam dicit esse in ens reale et rationis; secundam, entis realis, in unum per se et per accidens; tertiam, in absolutum et respectivum; quartam (quæ est tertia entis realis) in unum et multa; quintam, in quinque transcendentia; ultimam, in finitum et infinitum, quem ordinem divisionum nullis rationibus confirmat. Id vero quod ad præsentem dissensionem spectat, scilicet, quod duas illas divisiones comparando, scilicet, in unum et multa, et finitum et infinitum, illa sit prior, hæc apparenti ratione probat, quia ens non dividitur in finitum et infinitum, nisi in quantum bonum; sed alia divisio, ut dictum est, datur de ente in quantum est unum. Ergo hæc est prior illa, sicut passio unius prior est passione boni. Major patet, quia finitum et infinitum dividunt ens secundum varios gradus perfectionis; ergo dividunt illud ut perfectum; ergo ut bonum; nam perfectum et bonum idem sunt. Unde etiam Scotus, quoniam existimat esse posse aliquod ens reale, quod perfectionem non dicat formaliter, aliam divisionem præmittit, dicens, ens primo dividi in quantum et non quantum, quantitate, scilicet, perfectionis, et postea ens quantum dividit in finitum et in infinitum; ergo ex ejus sententia dividitur hic ens, ut quantum seu perfectum. In quo etiam significare videtur Scotus priorem esse divisionem illam in absolutum et relativum, quia solum ens relativum vocatur ab ipso non quantum, quia relatio ut sic non dicit perfectionem. Unde consequenter fit, solum ens absolutum dividi in finitum et in infinitum, quod etiam Javell. docet.

4. In hac quæstione supponere oportet, sermonem esse de ente reali, nam ens rationis, ut in superioribus dictum est, non habet communem conceptum, nec realem convenientiam cum ente reali, et ideo divisio entis in ens reale et rationis non recte inter divisiones entis numeratur, quia illa magis est divisio nominis quam rei; hic vero non agimus de variis significationibus ejusdem vocis, sed de diversis modis quibus conceptus rei significatæ per vocem reipsa determinari seu contrahi potest. Denique hic solum agimus de divisione entis, quod supra diximus esse proprium metaphysicæ objectum; hoc autem non est ens, ut abstrahit ab ente reali, et rationis, sed ens reale tantum.

5. Rursus eadem ratione asserendum est, hujusmodi divisiones non esse intelligendas respectu entis, ut dividitur in ens per se et per accidens, sumendo ens per accidens stricte pro ente omnino per aggregationem; nam, ut supra etiam ostensum est, hujusmodi divisio non est alicujus communis conceptus, sed vocis tantum secundum analogiam imperfectam alicujus proportionalitatis. Propter quod diximus, non esse hujusmodi ens in illa latitudine acceptum, adæquatum objectum hujus doctrinæ, sed solum ens reale per se, eo modo quo possit habere aliquam unitatem rationis seu conceptus in rebus fundatam, ratione cujus sit capax, et proprietatum, et divisionum realium. Atque hinc fit, si divisio illa entis in unum et multa sumatur in eo sensu, in quo coincidit cum prædicta divisione entis in per se et per accidens, sic quidem posse dici priorem divisione entis in finitum et in infinitum, eo modo quo divisio seu æquivocatio vocis in omni doctrina explicanda prius est quam res ipsa dividatur, quo sensu etiam illa divisio in ens rationis et rei, potest dici prima. Proprie tamen loquendo de divisionibus realibus contrahentibus, seu dividendis objectum adæquatum hujus scientiæ, illa non potest in hoc ordine computari, magis quam divisio entis in reale, et rationis, quia in ea etiam vox tantum communis est, non autem conceptus, ut ostensum est.

6. Superest ergo ut comparemus divisiones has quatenus in eis dividi potest ens reale ac per se, communissime sumptum. Possunt autem comparari hæc divisiones, vel in universalitate; sic enim una divisio potest dici prior alia, quia est universalior, et altera alio modo sub illa continetur; vel in majori

diversitate, et distantia inter membra dividentia; sic enim illa divisio potest dici prior, in qua membra dividentia primario magisque inter se distant; vel denique comparari possunt in habitudine membrorum dividendum ad ipsum divisum; sic enim illa divisio dicenda videtur prior, in qua membra dividentia magis per se ac formaliter contrahunt divisum secundum propriam rationem formalem ejus, ut argumentando pro utraque sententia citata declaratum est, nec apparet qua alia ratione possit una divisio dici alia prior.

7. Ex his ergo tria videntur posse probabiliter dici in hac dissensione: primum est, quoad universalitatem, neutram harum divisionum esse priorem altera; utraque, enim est adæquata enti, et ambit totam latitudinem ejus, neque ullo modo una sub altera continetur, aut est subdivisio illius; hoc per se notum est, quia utriusque divisum est unum et idem, ut supponimus, et in utraque, membra dividentia includunt contradictionem immediatam, qua exhauriunt divisum. Et hoc quidem manifestum est in divisione entis in unum et multa. De divisione autem in ens finitum et infinitum, juxta opinionem Scoti, non est res ita clara; nam ipse cum multis aliis inveniunt medium inter illa duo membra quorundam entium realium, quæ nullam dicunt perfectionem, et ideo ipse Scotus, ut supra dicebam, aliam divisionem præmittendam putavit entis in quantum, et non quantum, ut solum ens quantum possit adæquate dividi in finitum et in infinitum; unde consequenter fit, hanc divisionem sic explicatam esse minus universalem, quam sit alia in unum et multa; nam illud ens, quod dicitur non quantum, sicut est ens, ita et unum existit. Ego tamen suppono, contrariam doctrinam esse veriore, nullumque ens reale esse, quod ex proprio ac formali conceptu quantum non sit, et consequenter vel finitum, vel infinitum, aut simpliciter, aut in proprio genere, de quo infra dicemus, ostendendo omne ens dicere aliquam perfectionem.

8. Dico secundo, in modo dicta divisione entis, membra dividentia magis inter se distare, primarioque differre, quam in altera divisione entis in unum et multa, atque hoc modo prædictam divisionem esse priorem. Suppono enim, infinitum in ea divisione sumi pro infinito in perfectione entitativa et essentiali, præsertim quia, ut alias constat, solum hujusmodi infinitum est in rerum natura;

nam in rebus creatis, nullum infinitum potest esse absolute loquendo, quod non potius simpliciter finitum sit. Intra Deum autem, quicquid in ipso est, simpliciter et essentialiter est infinitum, quamvis secundum præcises nostros inadæquatos conceptus possit aliquid, præsertim relativum, concipi infinitum tantum in aliquo genere, non concepta in eo distincte infinitate simpliciter, quod nihil ad præsens refert. Hinc ergo patet assertio posita, quia prima divisio datur per primam diversitatem, quæ est inter Deum et creaturas; secunda autem non ita, nam sub uno membro illius continentur Deus et plures creaturæ, quæ simpliciter, et in toto rigore, unum per se sunt; sub altero vero aliæ tantum creaturæ, quæ illo modo non sunt per se entia; magis autem distant inter se Deus et creatura, quam distare possit quælibet ratio entis creati ab alia ratione etiam creata vel saltem communi Deo et creaturis; nam illa infinite simpliciter distant; hæc vero minime. Explicatur hæc ratio in hunc modum, quia illa duo membra entis in unum et multa, solum differunt juxta majorem vel minorem unitatem ipsius entis, et quantum est ex vi illius divisionis non magis distant inter se illa duo membra, quam distet unitas exercitus, verbi gratia, ab unitate hominis, nam, licet alia entia possint per se magis distare in unitate, tamen ex vi illius divisionis illa major diversitas non explicatur, sed prædicta sufficit; sed multo magis distant inter se ens finitum et infinitum, quam unitas per se et per accidens ut sic; ergo in hoc sensu illa divisio est prior, utpote declarans summam atque primariam entis diversitatem seu distantiam.

9. Ex quo infero, idem iudicium ferendum esse de divisione entis in increatum et creatum, et in ens per essentialitatem et per participationem, vel in purum actum, et ens potentiale aliquo modo; omnes enim hæc divisiones in re coincidunt, et sub diversis conceptibus negativis seu connotativis, declarant eandem entis partitionem et diversitatem. Et eadem ratione existimo, hanc divisionem esse priorem divisione entis in substantiam et accidens, etiam si universalitate sint æquales; quia magis distat, et primo diversum est ens increatum a creato, quam accidens distet a substantia ut sic, seu a substantia creata, quod perinde est. Et eadem vel majore ratione prior est illa divisio quam alia in absolutum et relativum, quia similiter priora duo membra magis distant ac diversa sunt; nam tota

diversitas inter absolutum et relativum in creaturis salvatur absque infinita distantia; imo illæ duæ rationes formales conceptæ, non sunt inter se ita diversæ, quin possint in eandem simplicissimam rem coincidere, saltem in Deo; unde etiam illæ duæ rationes non solum non distant ut ens creatum et increatum, verum etiam ex se neutra postulat ut creata vel increata sit, ut in materia de Trinitate Theologi docent.

10. Tertio dicendum est, si divisiones illæ comparentur formaliter ad divisum, sic divisionem entis in infinitum et finitum, etiam esse priorem, respectu entis ut sic, quamvis altera sit prior respectu unius, ut unum est. Hanc assertionem probat sufficienter fundamentum adductum in favorem Scoti, quia modi significati per finitum et infinitum sunt per se ac formaliter determinantes rationem entis, seu essentia ut sic; omnis enim essentia realis, hoc ipso quod realitatem essentialiter includit, intrinsece et essentialiter postulat et perfectionem aliquam essentialem, et modum seu gradum talis perfectionis. Unde etiam Cajetan., 1 part., quæst. 11, in principio, dubitans cur prius egerit D. Thomas de perfectione et infinitate Dei, quam de unitate, respondet, quia illa duo continentur intra latitudinem prædicamentorum quidditativorum, unitas vero ad passiones entis spectat. Sicut in Deo prius secundum rationem est, quod sit perfectus et infinitus in essentia, quam quod sit unus, quia illa duo nostro modo intelligendi significant formalissimam talis essentia constitutionem, ita in ente creato talis ac tanta uniuscujusque perfectio essentialis prior est, quam unitas ejus; ergo in communi respectu entis formalior ac prior est divisio ejus per modos essentia primo et summe diversos, quales significantur illis vocibus, finitum et infinitum, quam divisio per modos unitatis.

11. Neque contra hoc obstat Javelli ratio; negatur enim finitum aut infinitum dividere ens in quantum bonum, formaliter loquendo de bono, ut est passio entis, quia, ut infra videbimus, habere perfectionem aliquam ut sic non est passio entis realis, sed essentia; nomine enim essentialis perfectionis nihil aliud significatur, quam ipsamet rei essentia, quæ, ut non sit ficta, sed realis, aliquid perfectionis formaliter esse debet; nam si sit essentia infinita simpliciter, seipsa est summa perfectio; si autem sit finita, est aliqualis participatio illius perfectionis. Quid autem addat

ratio boni, ut est passio entis, supra perfectio nem entis, dicemus postea. Quod vero divisio illa in unum et multa, eo modo quo explicata est, formaliter sit divisio unius ut unum est, quam entis ut ens est, facile constat ex dictis, quia illa duo membra, ut possint dividere ens per se, ita sumi debent, ut significant diversos modos unitatis: sive per unum significetur id quod ita est unum per se ut nullo modo sit per accidens unum, per multa vero id, quod est simpliciter unum per accidens, licet aliqua ratione sit per se unum; sive per unum significetur id, quod ita est unum, ut in eo nulla sit multitudo, etiam in potentia, per multa vero omne ens, quod licet sit per se unum, est aliquo modo multa, saltem in potentia; his enim omnibus rationibus solum describuntur diversi modi unitatis; constat autem varios unitatis modos formaliter contrahere unum, quam ens.

12. His ergo modis comparari possunt prædictæ divisiones, nec nunc occurrit alia ratio vel causa, ob quam una divisio entis possit dici prior alia. Unde etiam obiter constat, ordinem illum divisionum, quem Javellus ponit, nulla ratione niti aut fundari; et præsertim impropriissima est illa divisio, qua dividit ens in sex transcendentia (de aliis enim jam satis dictum est); cum enim transcendentia omnia æqualia sint inter se, et cum ente convertantur, non potest proprie illa dici divisio entis, sed est annumeratio quædam tum entis, tum eorum quæ ipsi enti per se et adæquate insunt.

13. Ultimo inquiri hic poterat, an multitudo seu numerus ut sic dicat unam formalitatem realem, et an in hoc sit aliqua differentia inter multitudinem transcendentalem, et numerum qui ponitur species quantitatis; sed de hac re dicemus infra commodius de quantitate disputantes.

SECTIO IX.

Utrum unitas transcendentalis sit unitas numerica, vel quænam illa sit.

4. Duplici sensu tractari potest hæc quæstio juxta duplicem acceptionem unitatis numeralis, scilicet, vel pro unitate quantitativa, vel pro unitate singulari; sic enim dixit Aristoteles, l. 3 Metaphys., textu 14: *Unum numero an singulare dicas nihil interest; etenim hoc modo singulare exponimus, quod numero est unum.* Juxta has ergo duas acceptiones, duæ quæstiones vel opiniones tractandæ sunt.

Varia sententiæ de unitate quantitativa.

2. Prima opinio fuit Avicennæ, quam referunt D. Thomas, 1 part., q. 11, art. 1, et in 1, dist. 14, q. 1, art. 3, et 4 Metaph., lect. 2, et ibidem Comment., com. 3, qui asseruit unitatem, quæ provenit entibus a quantitate, esse ipsam unitatem transcendentalem rerum; unde conclusit, unum addere supra ens quantitatem. Quæ sententia sic universe sumpta plane falsa est, tum quia vel oportebit dicere nulla esse entia nisi quanta, vel unitatem non esse passionem entis adæquatam, sed propriam entium materialium; tum etiam quia in ipsismet materialibus et quantis entibus existit propria unitas et integritas, quam unumquodque ens in seipso habet, quæ non est formaliter a quantitate, licet non sit sine quantitate, ut est sectione 3 tactum, et in disputatione sequente, et in disputatione etiam de quantitate iterum dicitur.

3. Si autem hæc opinio solum assereret, unitatem quantitatis esse unam ex unitatibus transcendentalibus, haberet apparentem aliquam probabilitatem. Nam, sicut ens commune est quantitati et cæteris prædicamentis, ita et unum transcendens commune est omnibus illis; unde, sicut ens determinatur ad singula prædicamenta per proprios modos entitatis, et ens transcendens, ut inclusum in singulis prædicamentis, nihil aliud est quam tale vel tale ens, ita unum transcendens determinatur ad singula prædicamenta per tales modos unitatis, et unum transcendens ut inclusum in singulis prædicamentis nihil aliud erit quam tale vel tale unum. Ergo unitas transcendens in quantitate nihil aliud est quam talis unitas, quam quantitas natura sua postulat. Ergo hoc modo videtur dici posse unitatem quantitativam non distingui a transcendentali, non quia cum illa convertatur, sed quia est pars quædam subjectiva ejus, ad eum modum quo dici etiam potest quantitas non distingui ab ente. Et hoc modo docuit illam sententiam Durand., in 1, dist. 24, q. 2, qui consequenter ait, in singulis prædicamentis posse distingui speciales modos unitatis et multitudinis, non tamen esse peculiariora nomina imposita ad hæc significanda, nisi in quantitate, quia ratio divisibilitatis seu continui divisibilis, ex cujus divisione resultat numerus, ut dicitur 3 Physic., cap. 7, peculiari modo reperitur in quantitate.

4. Atque hæc sententia procedit distinguendo quantitatem a re quanta; nam qui putant

quantitatem nihil addere substantiæ, consequenter aiunt, unum transcendens, et quod est principium numeri, nihil inter se distingui, quod multis rationibus conatur defendere Greg., in 1, dist. 24, quæst. 1 et 2. Non quod putet, omne unum esse quantum, sed e converso, quia putat omne unum esse transcendens, et unum quantitativum nihil aliud esse quam unum transcendens in substantia vel accidentibus materialibus. Sed de distinctione quantitatis a re quanta alibi dicendum est; nunc supponimus quantitatem habere entitatem distinctam a reliquis. Quo supposito, sententia Durandi hac ratione confirmari potest; nam ens et unum transcendens convertuntur; ergo de quocumque unum dicitur, aliud etiam prædicatur; sed quantitas est ens; ergo est unum transcendens; non est autem unum transcendens, nisi sua unitate quantitativa; ergo illa sub unitate transcendentali continetur. Alioqui oporteret fingere duas unitates in una quantitate, aliam transcendentalem, aliam quantitativam, quod supervacaneum est, et vix potest mente concipi.

5. Hanc vero Avicennæ sententiam improbant Aver. supra, et D. Thomas, qui consequenter docent, unitatem quantitativam hoc differre a transcendentali, quod aliquid positivum et reale enti addit, quod non addit unitas transcendentalis. Ex quo aliqui eliciunt, unitatem quantitativam addere ipsi quantitati aliquid positivum, et hoc modo differre ab unitate transcendentali ipsiusmet quantitatis, et ratione illius positivi esse principium numeri, qui ponitur species quantitatis, cum tamen multitudo transcendentalis propriam et realem speciem entis conficere non censeatur. Ita tenet Javel., 4 Metaph., quæst. 8, cum Capreol., in 1, dist. 24, quæst. unica, ubi varia loca D. Thomæ adducit, et potissime in hoc fundatur, quod si unitas quantitativa non esset aliquid positivum præter indivisionem negativam quantitatis, nec numerus quantitativus esset certa aliqua species realis, nec esset ulla ratio constituendi illum numerum inter species rerum, potius quam numerum quorumvis entium. Si autem quæras quidnam sit illud quod addit unitas supra quantitatem, respondere videtur Capreol., in explicatione primæ conclusionis, in quantitate duo esse distinguenda, scilicet, formam continuitatis, et esse quod talis quantitas continua dat subjecto; et significat unitatem addere supra quantitatem hoc posterius esse: *Quia*

forma (inquit) *continuitatis est divisibilis in multa, et ideo non meretur dici unitas, de cujus ratione est indivisibilitas; sed esse quod illa forma dat subjecto, dicitur unitas, quia id nullo modo est divisibile, quia, si forma illa vel subjectum dividatur, esse primum non remanet, nec dividitur, sed qualibet pars divisi habet novum esse, et non habet illud quod prius.* Citatque Avicen., 3 Metaph., c. 2, dicentem, unitatem substantialiter esse ipsum quod non dividitur. Unde significat Capreol., hoc positivum, quod addit unitas quantitativa supra quantitatem, esse ab illa realiter distinctum. Ægid. vero, eadem dist., q. 2, dub. 2, eadem tenens opinionem, de additione positiva sentit, illud additum solum ratione distingui hoc modo, quod quantitas quatenus extendit partes substantiæ, dicatur quantitas continua, quatenus vero perficit substantiam, nulla habita ratione partium, dicatur unitas. Alii vero dicunt, unitatem quantitativam addere supra quantitatem rationem mensuræ, ex D. Thoma, 4 part., quæst. 11, art. 2, et 4 Metaph., lect. 3.

6. Sed hæc sententia falsa sine dubio est, ut Hervæus, Thom. de Argent., Durand., Greg. et alii notarunt, dicta distinctione. Nam distinctio illa, quam fingit Capreol., commentitia est, et plane inintelligibilis. Tum quia esse, quod dat quantitas (juxta veriorem sententiam), non est res distincta ab ipsa quantitate actuali et reali, ut infra generatim dicetur; tum etiam quia, esto esset distinctum, non tamen in quantitate magis distinguetur, quam distinguatur in albedine forma albedinis ab esse quod dat subjecto, vel in forma lapidis ipsa forma ab esse quod dat materiæ; ergo vel hæc distinctio non satis est ut unitas quantitatis dicatur aliquid addere supra quantitatem, vel idem dicendum est de unitate albedinis, et cujuscunque alterius formæ creatæ; tum præterea quia, admissio illo esse distincto a quantitate, sine fundamento fingitur esse indivisibilis ipsa quantitate; quis enim credat, diviso ligno, in singulis partibus divisus manere eandem quantitatem quæ antea erat, et non manere idem esse quantitatis, quod ipsa quantitas conferebat? Non est enim major ratio corruptionis unius quam alterius; imo omnes etiam, qui sentiunt esse distingui realiter a forma a qua provenit, sentiunt, saltem naturaliter, et per potentiam ordinariam esse inseparabile ab illa, ipsa manente. Quod si fortasse Capreolus dicat se non loqui de esse existentiae quanti-

tatis, sed de quodam alio distincto a quantitate et existentia ejus, hoc sane nulla indiget refutatione, quia est merum commentum sine fundamento confictum. Et præterea, quomodocunque explicetur illud esse, non potest esse indivisibilis ipsa quantitate, quia, sicut tota quantitas dat esse toti subjecto, ita pars quantitatis parti subjecti, neque ex partiali quantitate, quæ est in una parte subjecti, provenit aliquid esse quod sit in aliis partibus subjecti, neque e converso; illud ergo esse debet necessario coextendi ipsi quantitati, nec potest esse indivisibile magis quam ipsa. Præcipue cum materiale sit et corporeum, et in subjecto divisibili. Nec verum est quod Capreolus ait, formam continuitatis non posse dici unitatem, quia indivisibilitas est de ratione unitatis; in superioribus enim a nobis probatum est, non indivisibilitatem, sed indivisionem tantum esse de ratione unitatis, et ideo nihil repugnare ut forma unitatis, id est, in qua fundatur unitas, divisibilis sit, dummodo sit indivisa. Hæc ergo Capreoli declaratio nulla ratione subsistit.

7. Alia etiam distinctio Ægidii nulla omnino est, nisi tantum in vocibus, tum quia quantitas non aliter perficit substantiam quam extendendo illam in partes; tum etiam quia est repugnantia dicere, quantitatem habere rationem unitatis numeralis, quatenus abstrahit a partibus; nam de intrinseca ratione hujus unitatis est, ut sit in subjecto quanto et habente partes, et fere hoc solum addit supra unitatem transcendentalem. Alia denique expositio de ratione mensuræ facile refellitur, tum quia ratio mensuræ non pertinet per se primo ad unitatem, sed consequitur illam, ut recte D. Thomas docet, lib. 4 Metaph., lect. 8, et lib. 10, lect. 2. Tum etiam quia hæc ratio mensuræ, si quoad aptitudinem, quæ in re ipsa est, consideretur, eadem proportionem reperitur in uno transcendentali respectu multitudinis, qua est in uno quantitativo respectu numeri quantitatis; si vero consideretur quoad usum hominum, id parum refert ad rationem unitatis prout in se existit. Denique contra totam hanc sententiam faciunt tum Aristotelis testimonia, tum rationes omnes, quibus supra probatum est, rationem unius in negatione positam esse; illa enim omnia eadem proportionem in unitate numerali seu quantitativa procedunt, ut patet ex Aristotele, l. 5 Met., text. 11, et l. 10, a principio, et ex ratione supra facta,

quia, postquam quis fixerit entitatem, seu rationem positivam, quam addat hæc unitas supra quantitatem, si mente vel re ipsa intelligat eam separari, et manere solam quantitatem indivisam, intelliget manere quantitatem unam; ergo, quicquid additur, superflue et sine fundamento additur.

Vera ratio unitatis quantitativæ declaratur.

8. Advertendum ergo est, ut tam res ipsa, quam sententia D. Thomæ in hac parte intelligatur, quod supra, in fine sect. 3, dicebamus, in substantia materiali posse considerari intrinsecam et entitativam unitatem, et accidentariam denominative convenientem illi ex affectione quantitatis; unde fit ut quantitas ipsa considerari posset, vel ut in se una est, vel ut ratione illius redditur unum id quod per ipsam afficitur. Quo supposito, dicendum imprimis quoad hanc partem est, unitatem transcendentalem non esse unitatem quantitativam, quæ denominative et accidentarie convenit substantiæ materiali media quantitate. Hoc patet ex supra dictis, quia neque in aliis rebus unitas transcendentalis in hoc consistit, ut per se constat, neque in ipsamet substantia, vel quacunque alia forma materiali, ut ex dictis in sect. 3 constat. Nam transcendentalis unitas est maxime intrinseca unicuique enti, et convenit ex vi solius entitatis adjuncta negatione, ut ostensum est, unde remota quantitate intelligitur intrinseca unitas entitativa transcendentalis in substantia etiam materiali. Et confirmatur, quia substantia, ut est una per quantitatem, simpliciter loquendo, est una per accidens in genere entis, cum constet ex rebus diversorum prædicamentorum; substantia autem, ut est una transcendentaliter, non est una per accidens, sed per se, alioqui substantia materialis non posset habere in proprio genere unitatem per se, quod est valde absurdum. Et hoc etiam probant recte argumenta quæ Gregorius in prædicto loco adducit.

9. Deinde dicendum est, in quantitate ipsa unitatem, qua ipsa una est, non esse aliam a transcendentali explicata ad tale ens, scilicet, quantitatem; hoc etiam recte probant argumenta Durand., et quæ adduximus inter referendam ejus sententiam. Atque ex his sequitur primo unitatem numeralem seu quantitativam respectu quantitatis nihil addere præter indivisionem, quæ solum est negatio quædam, ut supra dictum est. Ita tenent

alii auctores citati, et Soncin., lib. 10 Metaph., quæst. 2; Soto, in Prædic., cap. de Quant., q. 1. Et hoc probant rationes factæ contra Capreolum et alios. Et patet etiam, quia hæc unitas est transcendentalis respectu quantitatis; ergo est ejusdem rationis in illa, cujus est in aliis rebus; sicut ergo in aliis entibus unitas est uniuscujusque entitas indivisa, ita in quantitate unitas ejus est ipsamet quantitas, seu continuas quantitatis ut indivisæ. Dices: divisa quantitate continua, amittitur ejus unitas quantitativa, et resultat numerus, ut dicitur 3 Phys., et tamen non amittitur unitas transcendentalis, quia, ut supra dicebamus, manet eadem entitas in singulis partibus divisis, quam in continuo habebant; ergo sunt diversæ unitates. Respondetur negando minorem, quia, licet partes divisæ retineant eandem entitatem quam ut partialem habebant in continuo, tamen simpliciter entitas continui non erat posita in illis solis partibus, sed etiam in unicne earum et termino quo copulabatur, vel potius in toto illo composito, quod ex his omnibus resultabat, cujus unitas tam quantitativa quam transcendentalis consistebat in toto illo ut indiviso; unde illa unitas ideo per divisionem destruitur, quia non manet eadem indivisio quæ antea erat, et quia totum illud in ratione cujusdam totius dissolvitur.

10. Secundæ infertur ex dictis, unitatem quantitativam seu numericam, quatenus substantiæ denominative convenit, addere supra substantiam rem positivam sub negatione, scilicet quantitatem ipsam cum indivisione. Ita intelligendum puto D. Thomam; idque recte annotavit Fonseca, lib. 5 Met., c. 13, q. 3, sect. 3, ex eodem D. Thoma, 4 Met., lect. 3. Et patet facile, quia, sicut substantia est quanta per quantitatem sibi adjunctam, ita etiam est una quantitative propter unam quantitatem, quam in se habet; item hinc sæpe fit ut substantiæ, quæ in suo genere non habent transcendentalem unitatem, aliquo modo dicantur unum quantitative ratione quantitatis, quomodo una virga dicitur, quæ partim est viridis, partim sicca.

11. Tertio tandem constat ex dictis, quomodo se habeat unitas transcendens ad unitatem quantitativam; in nullo enim sensu sunt idem convertibiliter, ut evidenter probant supra adducta. Si tamen loquamur de unitate quantitativa secundum se, seu respectu quantitatis, sic se habent sicut inferius et superius; nam ostensum est unitatem quan-

titativam esse quamdam transcendentalem unitatem, quamvis non omnis unitas transcendentis sit etiam quantitativa. Unde unum transcendens reperitur in omnibus prædicamentis; unitas vero quantitatis in solo uno prædicamento. Si vero loquamur de unitate quantitativa, ut accidentaliter et denominative convenit substantiæ, vel aliis materialibus accidentibus per quantitatem, sic differt ab unitate transcendentali; nam hæc est intrinseca, et per se comitans entitatem rei; illa vero est quasi extrinseca, quatenus adjuncta est per aliam entitatem. Quia vero etiam hæc unitas numeralis, respectu substantiæ, realis est, ideo necesse est ut aliquo modo sub transcendentali contineatur; continetur autem eo modo quo substantia ut quanta sub ente continetur; sicut ergo substantia adjectione quantitatis accidentaliter quanta est, et ex utraque resultat ens quoddam per accidens compositum, ita accidentaliter etiam una est, et illa unitas, quæ ex utraque resultat, est etiam per accidens, et proportionata tali composito, et respectu illius est transcendentis, quamvis respectu substantiæ accidentalis sit. Atque ex his etiam constat, eandem proportionem inter se servare numerum quantitativum, et multitudinem, quam servant unum numerale et transcendens. Quid vero dicendum sit de ratione numeri, an, scilicet, proprium genus et speciem entis constituat, et an in hoc differat a multitudine, dicendum inferius est de quantitate tractando.

Confertur unitas transcendentis cum singulari

12. Secunda sententia hoc loco examinanda est quorundam, dicentium unitatem transcendentem esse unitatem individualement uniuscujusque singularis entis, quæ dici etiam solet unitas numeralis, diversa significatione ab ea quæ in præcedente opinione tractata est; ibi enim sumebatur unitas numeralis pro illa, quæ est principium numeri quantitativi. Nam, quia cognitio nostra a sensu incipit, et per sensum solum numerare possumus ea, quæ magnitudinem habent, ideo harum rerum multitudo specialiter numeri nomen accepit, et ideo hoc speciali modo dicitur unitas fundata in quantitate, unitas numerica. Hic vero latius sumitur unitas numerica prout distinguitur contra genericam vel specificam, et reperitur in quolibet ente singulari, et dicitur numeralis, quatenus ex ea

multitudo seu numerus transcendentis confici potest; individua vero vel singularis dicitur, quatenus ut talis est, incommunicabilis est inferioribus multis, in quo differt ab unitate formali, tam specifica, quam generica. Dicit ergo hæc opinio, hanc unitatem singularem propriam et realem esse passionem entis, seu unitatem transcendentem. Fundamentum esse potest, quia unitas transcendentis, quæ est passio entis realis, esse debet unitas realis; sed in rebus nulla est unitas realis præter unitatem numeralem ac singularem; ergo illa sola est adæquata passio entis, ergo illa sola est unitas transcendens. Et confirmatur, nam hæc unitas convertitur cum ente reali; nam omne id, quod hoc modo unum est, ens reale est. Quamvis enim ens rationis possit dici unum numero, et sic distinguantur a dialecticis genera, species et individua in ipsis entibus rationis, tamen illud est quasi æquivoce per solam extrinsecam denominationem; proprie tamen et in rigore loquendo, quicquid simpliciter unum numero est, ens reale est; et e contrario omne etiam ens reale singulare est, et consequenter unum numero, quia non dicitur ens reale, nisi quod est in rebus, seu quod est capax realis esse; sed in rebus nihil est nisi singulare, neque aliquid est capax existentie realis, nisi res individua; ergo ens reale et unum numero, seu singulare, convertuntur; ergo prædicta unitas singularis est unitas transcendens, seu passio entis.

13. Hæc vero sententia, si communem loquendi et concipiendi modum attendamus, difficilis ac singularis videri potest. Nam imprimis Aristoteles, 5 Metaph., cap. 6, text. 11, inter unitates entis non solum ponit unitatem singularem, sed etiam specificam, genericam et analogam, et universaliter ait: *Quæcumque non habent divisionem, in quantum non habent, sic unum dicuntur.* Et lib. 4, text. 6, hinc colligit ad metaphysicam pertinere de genere et specie agere, *quia hæc insunt enti, scilicet, tanquam comprehensa inter passiones ejus; non comprehenduntur autem nisi quatenus sub unitate continentur.* Præterea adæquata passio alicujus communis objecti non solum convenire debet inferioribus contentis sub tali objecto, sed etiam ipsi communi objecto secundum se et formaliter sumpto; ergo esse unum non tantum singulis entibus, sed etiam enti, ut sic, convenire debet; sed ut sic non est unum numero, sed solum analogice et ratione formali; ergo. Simile ar-

gumentum est, quod de quocunque dicitur ens, dicitur unum transcendens: sed ens non solum dicitur de individuis, scilicet Petro et Paulo, sed etiam de communibus rationibus præcise sumptis, ut de homine, equo, etc.; nam, licet fortasse in his universalitas sit per rationem, ut infra dicemus, tamen ipsæ naturæ universales reales sunt, et vera entia realia dicuntur; et ita Aristoteles, lib. 4 Periher., cap. 5, distinguit, rerum alias universales esse, alias particulares; est ergo homo ut sic ens reale; ergo unus unitate transcendentali; et tamen non est unus unitate singulari et numerica; ergo unitas transcendentis latius patet quam unitas individua vel singularis.

Questionis resolutio.

14. Hæc difficultas multum pendet ex intelligentia illius difficilis quæstionis de unitate transcendentem et numerali, quomodo differant, et an utraque sit vera unitas in rebus existens, et consequenter an unitas etiam universalis in rebus sit. Sed quoniam hæc ad exactam hujus materie explicationem sigillatim tractanda sunt, nunc breviter dicitur, unitatem transcendentem, de qua nunc agimus, non esse limitandam ad unitatem singularem, vel universalem, materialem et formalem, sed comprehendere omnem unitatem, quæ in aliquo ente reali, seu in ratione formali entis realis inveniri potest. Erit ergo unitas transcendentis quæcumque ratio entis realis per se, quatenus indivisa est adæquate et secundum se. Dico *entis per se*, eo modo quo supra explicatum est a nobis, esse objectum metaphysicæ; nam, si latius sumatur, nullam habet unitatem, etiam formalem, ut dictum est. Dico etiam *ut indivisa*, quia nec sola entis ratio, nec sola negatio facit unitatem; sed ratio entis indivisa, ut supra ostensum est. Denique dico *adæquate et secundum se*, quia unitas in unaquaque re, seu conceptu objectivo reali, secundum propriam ejus rationem attendi debet, et non secundum aliquam superiorem, inferiorem, aut extraneam; nam hæc aut sunt inadæquata, aut quodammodo per accidens; unitas vero uniuscujusque est illi adæquata, et per se illi convenit. Unde homo dicitur unus essentialiter, quia secundum propriam adæquatam rationem suam non est divisus in essentiali ratione, quamvis in individuis entitative dividatur; non dicitur autem homo simpliciter unus illo modo, eo quod sit indivisus in ratione animalis; ea enim indivisio non sufficeret ad prædictam unitatem,

eo quod non conveniat homini adæquate, et per se primo, sed ratione superioris. Ex his ergo satis explicata est ratio unitatis in communi sumpta. Ut tamen distinctius et radicatus explicetur, oportet ut de unitate individuali, formali, et universali, quæ sunt propriæ unitates metaphysicæ, in particulari dicamus.

DISPUTATIO V.

DE UNITATE INDIVIDUALI EJUSQUE PRINCIPIO.

Tria in hac disputatione inquiremus: primum, an hæc unitas omnibus rebus existentibus conveniat; deinde quid in eis sit; ac denique quod principium seu radicem in singulis habeat. Et quoniam hoc ultimum non potest in rebus omnibus eadem ratione explicari, sigillatim inquiretur de substantiis materialibus, spiritualibus et accidentibus.

SECTIO I.

Utrum omnes res, quæ existunt vel existere possunt, singulares sint et individue.

1. Ratio dubitandi esse potest primo, quia natura divina est realiter existens, et tamen non est singularis et individua, cum secundum fidem sit communicabilis multis. Secundo, unusquisque Angelus est res existens, et tamen non habet hanc unitatem numericam et individualement, sed essentialem præcise, qualis intelligitur esse a nobis in homine ut sic; ergo. Probat minor, quia unitas hæc individualis intelligitur aliquid addere supra formalem, seu essentialem, ratione cujus contrahi, et consequenter dividi potest ratio essentialis in plura individua; sed in Angelo non est hæc additio, sed in eo est tota essentia quasi præcisa et abstracta, propter quam rationem non potest secundum numerum multiplicari; sicut, si homo prout abstracte concipitur, sic existeret, non posset multiplicari. Tertio, homo in re ipsa existit in Petro et in Paulo, et ut sic non est quid individuum et singulare; ergo non quidquid existit in rerum natura habet hanc unitatem. In contrarium est quod Aristoteles sæpissime contra Platonem docet, quidquid est in rebus, esse individuum et singulare.

2. Supponendum est, ens individuum seu singulare opponi enti communi seu universali, non solum relative, quatenus secundum mentis comparisonem, seu dialecticam considerationem individuum speciei subjicitur;